

Banens historie

Løgstørbanen var sammensat af to himmerlandske jernbanestrækninger. Den bestod af DSB-strækningen Hobro-Aalestrup-Løgstør samt den privatanlagte bane Viborg-Aalestrup, der dog allerede fra åbningen blev bortforpagtet til staten. Strækningen fra Hobro til Løgstør blev indviet i juli 1893, og strækningen fra Viborg til Aalestrup blev åbnet i september samme år. De kulfyrede lokomotiver, der kørte på strækningen, blev i slutningen af 1920'erne suppleret med små benzinatorvogne.

Samtidig med banen blev der oprettet 12 stationer og 1 trinbræt. Stationerne var til både passagerer og godstransport. Trinbrættet kun til passagerer. Senere kom yderligere 5 trinbrætter.

Øverst. Aars Station, 1914 og nederst ses Aalestrup Station fra 1910. © Dansk Jernbane-Klubs Arkiv

Under og efter 1. Verdenskrig var jernbaner som Løgstørbanen af stor økonomisk betydning. Jernbanerne var det eneste hurtige og billige transportmiddel på landjorden, når alternativet var hestekøretøjer. Blandt Løgstørbanens kunder var Kølsen Mergelleje, et andelsmejeri i Østerbølle, et slagteri og en grovvareforretning i Aars. Også Aggersund Kalkværk sendte jordbrugskalk med jernbanen.

Allerede i 1930'erne var Løgstørbanen nedlægningsstruet på grund af nedslidte spor og konkurrencen fra landevejstrafikken. Under 2. Verdenskrig steg benyttelsen af banerne, og DSB begyndte en udskiftning af de gamle skinner. Oprindeligt var der både person- og godstrafik på strækningerne, men banernes opland var tyndt befolket, og efterhånden affolkedes persontogene.

I maj 1959 ophørte persontrafikken på strækningen Viborg-Aalestrup, og i 1966 blev persontrafikken indstillet på strækningen Hobro-Løgstør. Indtil 1999 var der udelukkende godstransport, og herefter lå banen ubenyttet hen.

”Det bløde Kys”

En lokomotivfører fra Viborg var kendt for at køre meget hurtigt, og han var årsag til en vis frygt for at køre med toget på strækningen. På grund af sin evne til at få fat på damer, blev han kaldt ”Det Bløde Kys” og havde flere kærestere langs banen. Dette medførte, at han ofte var bagefter, hvorefter han kørte med en hastighed langt over det tilladte for at indhente forsinkelsen. Særligt postpakmesteren var noget utilfreds med denne praksis, der umuliggjorde sortering af breve – han havde nok at gøre med at holde sig fast.

Fra jernbane til rekreativ cykel- og vandresti

Lige som det næsten tog 4 år at bygge banen, kom det også til at tage 4 år at få banen nedlagt. Banedanmark har fjernet 82½ km spor, 5.500 tons jern, mest skinner og 130.000 sveller. Der er fjernet skilte, bomme og signaler i 256 kryds og overkørsler.

Det lille skilt med toget er nu en saga blot, og efter mere end 100 år er banestrækningen blevet til en natursti for vandrere, cyklister og ryttere. Eneste udstyr, der er tilbage fra tiden med jernbanedrift, er broerne og kilometerstenene, der står for hver 100 m. På stien mellem Aalestrup og Løgstør angiver kilometerstenene afstanden fra Hobro, og mellem Aalestrup og Viborg angives afstanden fra Aalestrup.

Byer langs ruten

På ruten passeres 12 stationsbyer, hvor jernbanen i større eller mindre omfang kom til at præge udviklingen. Især Aars og Aalestrup nød godt af jernbanerne, men de var også samtidig knudepunkt for andre jernbaner. I Løgstør koncentreredes virksomheder med stort transportbehov omkring banen.

Ved Skals og Møldrup, der begge samtidig ligger ved det overordnede vejnet, fortsatte udviklingen også efter banens ophør. Det samme gjorde sig ikke gældende i Østrup og Løgstrup, hvor udviklingen stagnerede. Gatten og Østerbølle kom aldrig rigtig i gang som stationsbyer.

Ved Vindblæs, Hornum, Hvam og Møldrup blev stationerne anlagt 1-2 km fra landsbyerne, hvorved dobbeltbyerne opstod. Danmarks mindste jernbanemuseum befinder sig på Hornum Station. Museet har begrænset åbningstid.

Hornum Station

Østrup Station

Ud over de egentlige stationer har der på strækningen været 6 trinbrætter, hvoraf kun Skringstrup Trinbræt blev oprettet samtidig med banen og nedlagt i 1959. Kølsen Trinbræt blev oprettet i 1906 samtidig med anlæg af en mergelbane, der fungerede frem til 1939. I sidste halvdel af 1920'erne oprettedes Nørdam, Hjarbæk og Nederhede Trinbræt, der alle var lukket igen i 1959. Kortest historie har trinbrættet ved Øje Sø, der blev oprettet i 1933 for at øge turismen til området, men som kun holdt i et år.

Naturen langs ruten

Fra Løgstør starter stien langs den hævede havbund fra en gammel fjord i Stenalderhavet. Fjorden var måske endog sejlbare i Vikingetiden.

Mod sydvest er der udsyn over frodige moser og enge. Kildevandet springer frem ved hedebackens fod og samles i Herredsbækken, som er den væsentlige vandforsyning til den 450 ha store Vilsted Sø, 5 km længere vestpå.

Turen mod syd går gennem nogle af de store nåletræsplantager, som er plantet i det sandflugtshægede landskab: Rønhøj, Gatten og Øjesø plantager. Syd for Gatten er nogle af Himmerlands få søer indenfor bekvem rækkevidde: Sjørup Sø, Øje Sø og Navn Sø, hvoraf de to sidstnævnte er blandt de få næringsfattige, klarvandede søer i landet.

Halkær Å's beskedne begyndelse krydser i dalen syd for Aars, og syd for Østrup krydser Lerkenfeld Å, som den første af tre store og smukke ådale, Lerkenfeld, Simsted og Skals ådale. Ådalene er såkaldte tunneldale skabt under istiden. Ved isens bortsmeltning har smeltevandsfloder fulgt dalene og givet dem de former, de har i dag.

Syd for Hvam Stationsby kan, med en lille afstikker mod vest, opleves det markante bakkelandskab Tulsbjerg med 17 store gravhøje og en storslået udsigt fra Bavnehøj. Efter Skals krydser stien Skals Å ved udløbet i Hjarbæk Fjord. Lidt syd for broen over Skals Å er der indrettet en lille handicapvenlig rasteplass med bord og bænke, hvor udsigten ud over Hjarbæk Fjord kan nydes.

Den lille smukke fjord er den inderste og sydligste gren af Limfjorden, men de store åer betyder, at fjorden - trods kun 1,7 % af Limfjordens areal - bidrager med hele 16 % af Limfjordens samlede vandtilførsel.

Umiddelbart nord for Kølsen ud mod Skals ådal og Hjarbæk Fjord synede Klinthøj tidligere i landskabet. Højen bestod mest af mergel af god kvalitet, der kunne bruges til Alhedens opdyrking. Arbejdskraften til at bryde og læsse mergelen i Kølsen var billig. Det var nemlig straffefanger fra Horsens Tugthus. Derfor blev der også bygget en filial af dette tugthus ved mergelejet i 1907. Fangekolonien eksisterede indtil 1934. Da var Klinthøj spredt ud over Alheden. Tilbage i dag er fangevogternes hus og et fladt stykke jord.

Himmerlandsstien – regional cykelrute 35

Himmerlandsstien er 69 km lang. Der er adgang for cyklister, vandrere og ryttere. Stien går fra Løgstør til Løgstrup ved Viborg, og er anlagt på den nedlagte banestrækning mellem Viborg og Løgstør. Fra Løgstrup følges Skivevej, national cykelrute 2 til Viborg. Ruten er Danmarks længste sammenhængende stierute på en tidligere banestrækning. Der er mulighed for at komme på Himmerlandsstien ved byerne, og hvor stien passerer offentlig vej.

På strækningen viser blå skilte vej. Alle skiltene er forsynet med cykelsymbol. Stien til vandrere og cyklister er 2½ m bred og belagt med stenmel. Fordi stien følger banedæmningen, er der kun ubetydelige stigninger og fald.

Etableringen af Himmerlandsstien er gennemført i 2006 i samarbejde mellem Viborg, Møldrup, Aalestrup, Aars, Farsø og Løgstør kommuner samt Viborg Amt og Nordjyllands Amt. Der er investeret 14,5 mill. kr. i projektet. For dette beløb er banestrækningens i alt 138 ha erhvervet og stien anlagt.

Publikums færdsel

Når du færdes på ruten, bør du tage disse hensyn:

Gå ikke ind på dyrkede marker. - Skræm ikke vilde dyr og fugle. - Lad blomsterne stå, så andre kan få glæde af dem. - Tag alt affald med dig. - Tag hensyn til de mennesker, der bor i området.

Al færdsel sker på eget ansvar. Hvis du vælger at forlade ruten, gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel og ophold i naturen.

Overnatning i det fri

Ud over de viste campingpladser og primitive lejrpladser findes billig overnatning på naturlejrpladser og teltpladser. En samlet publikation med ca. 700 pladser er udgivet og hedder ”Overnatning i det fri” og kan købes for 98,00 kr. hos Ideværkstedet, tlf. 33 11 11 75 og Dansk Cyklist Forbund, tlf. 33 32 31 21.

Rytteres færdsel på Himmerlandsstien

Ridning må kun foregå i rabatten ved siden af cykelstien, da hestehove laver huller i stenmelbelægningen. Det vil sige, at ridende i retning mod Løgstør skal holde sig til venstre for cykelstien, og ridende i retning mod Viborg skal holde sig til højre for cykelstien. - Tag hensyn til andre, når du rider. - Forsat tilladelse til ridning vil afhænge af, om rytterne viser hensyn og ikke rider på stenmel.- Respekter skilte med ”Ridning forbudt”.

Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst
Tlf. 9635 1000

Udgivet 2006

En cykel- eller vandretur på den nedlagte banestrækning mellem Løgstør og Viborg

www.PRINTAalborg.dk - 98 18 98 99

Himmerlandsstien
Regional cykelrute 35

Signaturforklaring:

- Skov
- Hede/overdrev
- Eng/mose
- Område med mulighed for gåture, og hvor der er udgivet særskilt folder
- Routefølb
- Planlagt etape
- Anden rute, særskilt folder er udgivet
- Turistbureau
- Campingplads
- Primitiv lejrplads
- Parkerings-/rasteplds
- Fortidsmnde med særskilt information
- Fugle-udsigtsram
- Indkob

1 Løgstrup: Himmerlandsstien udgår fra Danmarksvej nær rundkørslen ved Bredegade og Aggersundvej. Følg evt. cykelrute 12 og 36 gennem Løgstrups hamn og 36 gennem Løgstrups hamn og 36 gennem Løgstrups hamn med de flotte muslingeskulpturer. Syd for byen ligger Limfjordsmuseet og Frederik VII's Kanal. I dag er kanalafgrebningen indrettet til museum med udstillinger om søfart og fiskeri. Kanalen, der er 4 km lang og ca. 3 m dyb, var i brug fra 1861-1913 og blev bygget for at føre skifarten uden om Løgstrup Grunde.

2 De Himmerlandske Heder: De Himmerlandske Heder ligger syd for byen og består af ca. 450 hektar. Her findes en række historiske bygninger og en række forskellige naturtyper. Der er flere forskellige aktiviteter at lave i området, og der er også flere forskellige hoteller og restauranter i området.

3 Vilsted Sø: Søen er med sine 450 hektar Nordjyllands største sø. Den blev genskabt i 2006 efter at have været afvandet i mere end 100 år. Den nye sø er tilgængelig for offentligheden via stier, badebroer og udsigtsårne, og flere af faciliteterne er håndicapvenlige.

4 Gatten og Sjørup Sø: Ved landsbyen Gatten ligger et golfcenter med bowling, svømmehal og hytteby. Sjørup Sø er en 40 ha stor og 14 m dyb nærsø, hvor der er gode muligheder for lystfiskeri. På en skrånt ned mod søen ligger Sjørup kirke, som er resterne af en middelalderkirke.

5 Aars: Aars er Vesthimmerlands største by og ligger centralt placeret midt i landsdelen. Stebnavnet Aars optræder første gang på skrift i 1345, men arkæologiske fund indikerer, at der har været mennesker i Aars og omegn siden stenalderen. I byen findes et aktivt handelsliv, og Museumscenter Aars er et besøg værd.

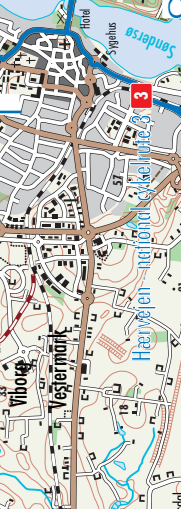
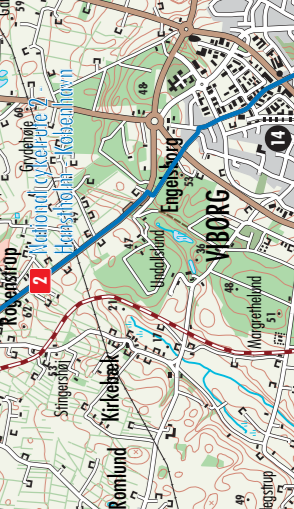
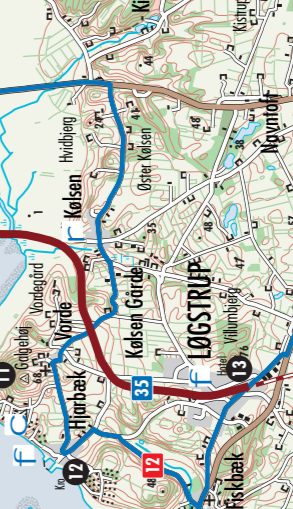
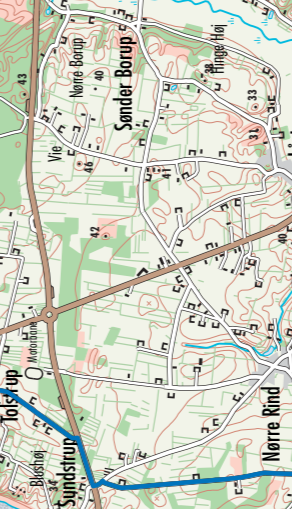
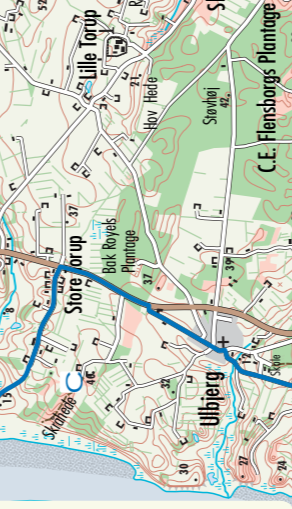
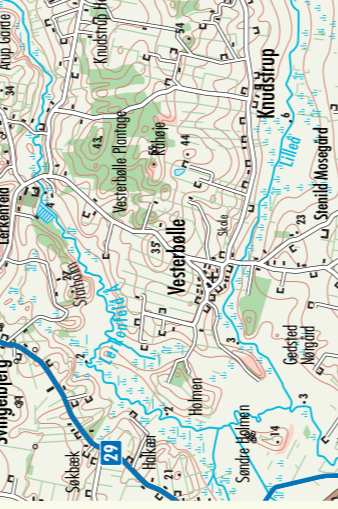
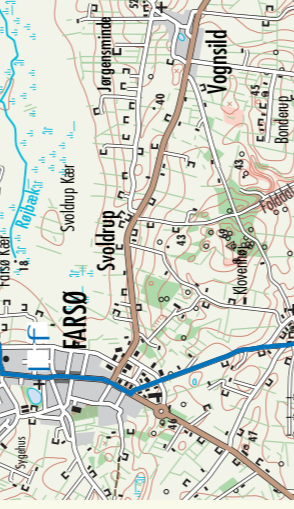
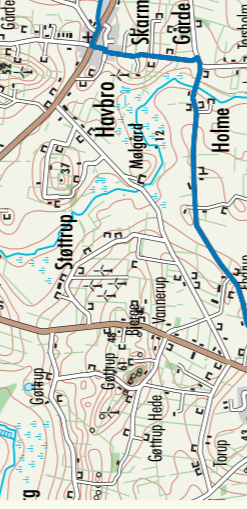
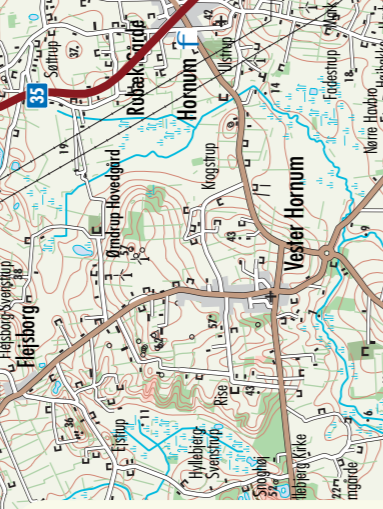
6 Østerbølle Oldtidsboplad: Jordvoldene på bopladene er sammensunkne rester af de originale husvægge i en jernalderlandsby, der har omfattet 16 langhuse og 3 udduse. Arkæologiske fund fra bopladene er udstillet på Museumscenter Aars.

7 Aalestrup og Simested Adal: Aalestrup er vokset op omkring Løgstrupbanen, og før denne blev indviet i 1893, var byen stort set ikke eksisterende. Ved Aalestrup passerer stien Simested A, der betragtes som et af Danmarks bedste fiskervej. I Aalestrups sydligste udkant, ned mod Simested A, ligger Den Jyske Rosenhave, der rummer tusindvis af roser i mange forskellige farver og sorter. I byen findes også Nordens eneste cykalmuseum, som er indrettet i den forhenværende direktørbolig, der blev opført i 1921 til cykelfabrikken »Jydsk«.

8 Tulsbjerg: Markant bakkelandskab, der blev dannet i slutningen af sidste istid med 17 store gravhøje. Størst er den 66 m høje Bannehøj. De fleste af gravhøjene stammer fra ældre bronzealder, men der er også rester af en langgytise fra stenalderen. Syd for bakkekammen ligger den velbevarede jættestue Langmoshøj.

9 Hvørlis Jernalderlandsby: Et arkæologisk område med rekonstrueret jernalderlandsby. Her er 4000 år af Danmarkshistorien samlet på et sted med rester af stenalder, bronzealder, jernalder og middelalder.

10 Hjarbæk Fjord og Skals A: Himmerlands grænse mod syd er Skals A og den brede ådal, der strækker sig fra Hjarbæk Fjord og omkring 20 km ind i landet. Yderst ude, hvor Skals A løber ud i Hjarbæk Fjord, passerer stien ådalen ad en dæmning og en jembro. Hjarbæk Fjord er i dag vildtreservat, og især om efteråret og vinteren gør mange fugle stop her.

Målestok: 1:100.000
 0 m 1 2 3 4 5 km
 © Kart- og Matrikelstyrelsen 1992/MD.86.1029

- 11** Vorde Kirke og Galgehøj: Fra Galgehøjen er der en fin udsigt over Hjarbæk Fjord. Her hænge man indtil slutningen af 1600-tallet fortrydere, der var blevet dømt til døden. På sydsiden af højen ligger Vorde Kirke, som er en romansk kirke.
- 12** Hjarbæk: Hyggelig, gammel landsby, der ligger ud til Hjarbæk Fjord. Byen har sin egen havn, marina og kro. Havnen var oprindeligt Viborgs gamle havn, og kroen var tidligere toldbod.
- 13** Løgstrup: Løgstrup har Himmerlandsstien forbundet til cykelrute 2 til Viborg.
- 14** Viborg: En af landets ældste byer. I 1065 blev byen bispeseat, og det var i Viborg, at middelalderens kongerydninger fandt sted.
- 15** Jylland: Jylland ligger i den nordlige del af Danmarks største ø, Jylland. I kvadranten omkring Viborg Domkirke - en af Europas største granitkirker - findes en gammel bydel, som er et besøg værd.

